

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2007-2008

19 JUNI 2008

Wetsvoorstel tot wijziging van het vierde deel van het Gerechtelijk Wetboek teneinde het beginsel van de zitting in raadkamer in te voeren in familie-zaken

**ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE
Nr. 44.205/2
VAN 2 JUNI 2008**

De Raad van State, afdeling wetgeving, tweede kamer, op 28 februari 2008 door de voorzitter van Senaat verzocht hem van advies te dienen over een voorstel van wet « tot wijziging van het vierde deel van het Gerechtelijk Wetboek teneinde het beginsel van de zitting in raadkamer in te voeren in familie-zaken » (Parl. St., Senaat, 2007-2008, nr. 4-560/1), heeft het volgende advies gegeven :

Algemene opmerking

1. Het onderzochte wetsvoorstel strekt ertoe de behandeling met gesloten deuren voor te schrijven voor een reeks procedures die het personenrecht en het familierecht in de ruime zin betreffen, inzonderheid de procedures bedoeld in de hoofdstukken VIII*bis*, IX, X, X*bis*, XI, XI*bis*, XII en XII*bis* van boek IV van het vierde deel, van het Gerechtelijk Wetboek, alsmede de procedures « bedoeld in hoofdstuk II van titel II van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming ».

Het voorstel bepaalt evenwel dat de rechter bij een bijzonder gemotiveerde beslissing kan bevelen dat de debatten in openbare zitting worden gevoerd, met dien verstande dat de vonnissen in elk geval in openbare zitting worden uitgesproken.

Zie:

Stukken van de Senaat :

4-560 - 2007/2008 :

Nr. 1 : Wetsvoorstel van de heren Mahoux en Collignon.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2007-2008

19 JUIN 2008

Proposition de loi modifiant la quatrième partie du Code judiciaire en vue d'instaurer dans les matières familiales le principe de l'audience en chambre du conseil

**AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT
N° 44.205/2
DU 2 JUIN 2008**

Le Conseil d'État, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Président du Sénat, le 28 février 2008, d'une demande d'avis sur une proposition de loi « modifiant la quatrième partie du Code judiciaire en vue d'instaurer dans les matières familiales le principe de l'audience en chambre du conseil » (doc. Sénat, 2007-2008, n° 4-560/1), a donné l'avis suivant :

Observation générale

1. La proposition de loi à l'examen tend à prescrire le huis-clos dans une série de procédures touchant au droit des personnes et au droit familial au sens large, spécialement dans celles prévues par les chapitres VIII*bis*, IX, X, X*bis*, XI, XI*bis*, XII et XII*bis* du livre IV de la quatrième partie du Code judiciaire, ainsi que « celles visées au chapitre II du titre II de la loi du 8 avril 1965 sur la protection de la jeunesse ».

Elle prévoit toutefois que le juge peut, par une décision spécialement motivée, ordonner que les débats se déroulent en audience publique, le prononcé des jugements ayant lieu en toute hypothèse en audience publique.

Voir:

Documents du Sénat :

4-560 - 2007/2008 :

N° 1 : Proposition de loi de MM. Mahoux et Collignon.

2. Aangezien het onderzochte voorstel bepaalt dat de rechter kan beslissen dat de debatten toch in openbare zitting worden gevoerd, geeft het op dit punt geen aanleiding tot opmerkingen (1).

3. In verband met de openbaarheid van de vonnissen, waarover in het derde lid van de voorgestelde bepaling wordt gesteld dat die openbaarheid absoluut is, wordt verwezen naar nr. 9 van dezelfde algemene opmerkingen.

Bijzondere opmerkingen

1. Het staat aan de wetgever om in het licht van de beginselen van gelijkheid en non-discriminatie, vastgelegd in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, te rechtvaardigen waarom behandeling met gesloten deuren wordt voorgesteld voor sommige procedures waarin informatie uit het privéleven en het gezinsleven van de betrokken partijen aan bod komt, doch niet voor andere, soortgelijke procedures, inzonderheid inzake afstamming en het voorlopig bewind ten aanzien van onbekwamen.

2. Het onderzochte voorstel geeft aan van toepassing te zijn op onder meer de procedures bedoeld in de hoofdstukken VIII*bis*, IX, X en X*bis* van boek IV, van het vierde deel van het Gerechtelijk Wetboek, die respectievelijk de adoptie betreffen, de voogdij over minderjarigen, de onbekwaamverklaring en de vorderingen van echtgenoten betreffende hun wederzijdse rechten en verplichtingen en hun huwelijksvermogensstelsel.

Deze hoofdstukken bevatten reeds bepalingen die in deze aangelegenheden behandeling met gesloten deuren voorschrijven, meer bepaald :

— wat hoofdstuk VIII*bis* betreft: artikel 1231/10 van het Gerechtelijk Wetboek;

— wat hoofdstuk IX betreft: de artikelen 1235 en 1236*bis* van het Gerechtelijk Wetboek;

— wat hoofdstuk X betreft: artikel 1249 van het Gerechtelijk Wetboek;

— wat hoofdstuk X*bis* betreft: artikel 1253*quater* van het Gerechtelijk Wetboek.

Ook hoofdstuk XI van boek IV, van het vierde deel van het Gerechtelijk Wetboek valt binnen de werkingssfeer van de voorgestelde bepaling, terwijl artikel 1255, § 6, van het Wetboek in verband met de aldaar voorgeschreven procedures inzake echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting bepaalt: «De zitting heeft in elk geval plaats in raadkamer.», dat wil zeggen met gesloten deuren; wellicht als gevolg van de amendementen aangenomen tijdens de bespreking van de wet van 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding is in datzelfde hoofdstuk XI diezelfde regel echter niet overgenomen wat de echtscheiding door onderlinge toestemming betreft.

Het is verkieslijk om, zoals in het voorstel te lezen staat, de verwijzing naar het geheel van de procedures waarop de behandeling met gesloten deuren toepasselijk is, te groeperen in artikel 757*bis* van het Gerechtelijk Wetboek, maar uit wetgevingstechnisch oogpunt moeten alsdan de desbetreffende bijzon-

(1) Omtrent de bestaanbaarheid, met de Grondwet, met het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, van wetgeving die het beginsel van de openbaarheid van de terechtzittingen aldus omkeert dat behandeling met gesloten deuren de regel is in de aangelegenheden van het personenrecht en het familierecht in de ruime zin, wordt verwezen naar de nrs. 2 tot 7 van de algemene opmerkingen gemaakt in advies 44.203/2, dat heden door de afdeling wetgeving van de Raad van State is verstrekt omtrent het voorstel van wet «tot wijziging van artikel 757 van het Gerechtelijk Wetboek, betreffende het sluiten der deuren in familie zaken» (Parl. St., Senaat, 2007-08, nr. 4-295/1), inzonderheid nr. 7.4.

2. Étant donné que la proposition à l'examen prévoit la possibilité pour le juge de rétablir la publicité des débats, elle n'appelle sur ce point aucune observation (1).

3. S'agissant de la publicité des jugements, dont le caractère absolu est énoncé à l'alinéa 3 de la disposition proposée, il est renvoyé au n° 9 des mêmes observations générales.

Observations particulières

1. Il appartiendrait au législateur de pouvoir justifier au regard des principes d'égalité et de non-discrimination consacrés par les articles 10 et 11 de la Constitution pour quelle raison le huis-clos a été retenu pour certaines procédures mettant en jeu des éléments de la vie privée et familiale des parties concernées et non pour d'autres procédures du même type, spécialement en matière de filiation et d'administration provisoire des incapables.

2. La proposition à l'examen est déclarée applicable notamment aux procédures prévues par les chapitres VIII*bis*, IX, X et X*bis* du livre IV de la quatrième partie du Code judiciaire, qui concernent respectivement l'adoption, la tutelle des mineurs, l'interdiction et les demandes des époux relatives à leurs droits et devoirs respectifs et à leur régime matrimonial.

Ces chapitres contiennent déjà des dispositions prévoyant le huis-clos en ces matières, plus précisément :

— pour le chapitre VIII*bis*: l'article 1231/10 du Code judiciaire;

— pour le chapitre IX: les articles 1235 et 1236*bis* du Code judiciaire;

— pour le chapitre X: l'article 1249 du Code judiciaire;

— pour le chapitre X*bis*: l'article 1253*quater* du Code judiciaire.

De même, le chapitre XI du livre IV de la quatrième partie du Code judiciaire entre dans le champ d'application de la disposition proposée alors qu'en vertu de l'article 1255, § 6, du Code, pour les procédures en divorce pour désunion irrémédiable qui y sont réglées, «(e)n toute hypothèse, l'audience a lieu en chambre du conseil», c'est-à-dire à huis-clos; il est vrai qu'à la suite sans doute des amendements adoptés lors de la discussion de la loi du 27 avril 2007 réformant le divorce, la même règle n'est pas reproduite dans le même chapitre XI en ce qui concerne le divorce par consentement mutuel.

Mieux vaut grouper le renvoi à l'ensemble des procédures auxquelles s'applique le huis-clos à l'article 757*bis* du Code judiciaire, comme le prévoit la proposition, mais, sur le plan légistique, afin notamment d'éviter qu'à l'occasion d'éventuelles modifications ultérieures sur ces questions il soit perdu de vue que

(1) Sur l'admissibilité, au regard de la Constitution, de la Convention européenne des droits de l'homme et du Pacte international relatif aux droits civils et politiques, d'une législation renversant le principe de la publicité des audiences au profit de la règle du huis-clos dans les matières du droit des personnes et du droit familial au sens large, il est renvoyé aux n°s 2 à 7 des observations générales faites dans l'avis 44.203/2 donné ce jour par la section de législation du Conseil d'État sur la proposition de loi «modifiant l'article 757 du Code judiciaire, relatif au huis-clos en matière familiale» (Doc. Sénat, 2007-2008, n° 4-295/1), spécialement le n° 7.4.

dere bepalingen worden opgeheven, inzonderheid om te voorkomen dat bij latere eventuele wijzigingen in dat verband uit het oog wordt verloren dat de regel van behandeling met gesloten deuren voorkomt in verschillende bepalingen van het Wetboek.

3. Het onderzochte voorstel schrijft behandeling met gesloten deuren voor in alle procedures die, naar luid van de toelichting, « betrekking hebben op het persoonlijke leven, te weten die welke handelen over familiebetrekkingen in de ruime zin » (1).

In zoverre het voorstel verwijst naar het geheel van de procedures « bedoeld in hoofdstuk II van titel II van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming » (2), betreft het eveneens het geval waarin een persoon vervolgd wordt « wegens een als misdrijf omschreven feit, gepleegd vóór de volle leeftijd van achttien jaar » (artikel 36, 4°, van de voornoemde wet van 8 april 1965).

De wetgever moet nagaan of zulks wel degelijk de bedoeling is.

In dat geval dient de aangelegenheid van de behandeling met gesloten deuren zich immers anders aan dan in het kader van de procedures in het familierecht, alleen al omdat hier niet alleen het privéleven van de minderjarige aan de orde is, maar ook het slachtoffer en het publiek in het algemeen. Het is niet uitgesloten dat behandeling met gesloten deuren gerechtvaardigd kan zijn in procedures ingeleid tegen personen die vóór de volle leeftijd van achttien jaar een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd (3), maar ze kan niet tot een algemene regel worden verheven waarvan niet kan worden afgeweken bij een beschikking van de geadieerde rechter; omtrent dit punt wordt in het bijzonder verwezen naar de nrs. 7.4 en 9 van de algemene opmerkingen gemaakt in het voornoemde advies 44.203/2.

De kamer was samengesteld uit

De heer Y. Kreins, kamervoorzitter,

De heer P. Vandernoot en mevrouw M. Baguet, staatsraden,

De heer G. de Leval, assessor van de afdeling wetgeving,

Mevrouw A.-C. Van Geersdaele, griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de heer A. Lefebvre, eerste auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de heer P. Vandernoot, staatsraad.

De griffier,

A.-C. VAN GEERSDAELE.

De voorzitter,

Y. KREINS.

la règle du huis clos figure en plusieurs en dispositions du Code, il convient alors d'abroger les dispositions particulières en la matière.

3. La proposition à l'examen énonce la règle du huis clos pour toutes les procédures qui, aux termes de ses développements, « touchent à la vie privée des personnes, à savoir celles qui traitent des relations familiales au sens large » (1).

En mentionnant l'ensemble des procédures « visées au chapitre II du titre II de la loi du 8 avril 1965 sur la protection de la jeunesse » (2), la proposition englobe le cas où une personne est poursuivie « du chef d'un fait qualifié infraction, commis avant l'âge de dix-huit ans accomplis » (article 36, 4°, de la loi du 8 avril 1965, précitée).

Il convient au législateur de s'assurer que telle serait bien l'intention.

Dans un tel cas, la question du huis clos se pose en effet de manière différente que dans les procédures de droit familial, ne fût-ce que parce qu'il ne concerne pas uniquement la vie privée du mineur mais également la victime et le public en général. S'il n'est pas exclu que le huis clos puisse se justifier dans des procédures engagées contre des personnes ayant commis un fait qualifié infraction avant l'âge de dix-huit ans accomplis (3), il ne peut en être fait une règle générale sans possibilité de dérogation décidée par le juge saisi; il est renvoyé tout spécialement sur ce point aux n°s 7.4 et 9 des observations générales faites dans l'avis 44.203/2, précité.

La chambre était composée de

M. Y. Kreins, président de chambre,

M. P. Vandernoot et Mme M. Baguet, conseillers d'État,

M. G. de Leval, assesseur de la section de législation,

Mme A.-C. Van Geersdaele, greffier.

Le rapport a été présenté par M. A. Lefebvre, premier auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. P. Vandernoot, conseiller d'État.

Le greffier,

A.-C. VAN GEERSDAELE.

Le président,

Y. KREINS.

(1) Parl. St., Senaat, 2007-08, nr. 4-560/1, blz. 1 en 2.

(2) Het juiste opschrift van deze wet luidt, sedert de wet van 13 juni 2006 tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, als volgt: « wet betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade ».

(3) EHRM, 16 december 1999, T. vs. Verenigd Koninkrijk; 16 december 1999, V. vs. Verenigd Koninkrijk.

(1) *Doc. parl.*, Sénat, 2007-2008, n° 4-295/1, p. 2.

(2) L'intitulé exact de cette loi est le suivant, depuis la loi du 13 juin 2006 modifiant la législation relative à la protection de la jeunesse et à la prise en charge des mineurs ayant commis un fait qualifié infraction: « loi relative à la protection de la jeunesse, à la prise en charge des mineurs ayant commis un fait qualifié infraction et à la réparation du dommage causé par ce fait ».

(3) Cour. eur. dr. h., 16 décembre 1999, T. c. Royaume-Uni; 16 décembre 1999, V. c. Royaume-Uni.